

oglasilo se je uže 10 novih udov in nadejati se jih je še več. Če tudi se je skrčilo število družabnikov, je stanje naše imovine vendar le dobro. V pretekli dōbi je imelo društvo dohodkov 877 gold. 95 kr., stroškov pa 819 gold. 33 kr., tedaj je čez stroške ostalo 58 gld. 62 kr. — Ustanovnina s 680 gold. je naložena proti 6% obresti, nominalna vrednost v arhivu ležečih muzikalij pa znaša 2300 gold.

Na vprašanje g. Žagarja: kako in kje je ustanovnina naložena, ali obstoji v obligacijah ali je kako drugače razposojena? poroča g. blagajnik, da je izprva bila glavnica naložena pri obrtnijskem pomočnem društvu, kjer se je dobivalo samo 5%, pozneje pa je vzel na pōsodo ta denar posestnik D—, kateri je 6% plačeval, toda posojilo kmalu povrnil, potem pa je blagajnik na svojo lastno odgovornost nekemu hišnemu posestniku celo glavnico proti 6% obresti posodil. — Gosp. Žagar sicer nima nič zoper to, da se društvena glavnica naloži tako, da nese višje odstotke, toda gledati je pred vsem na to, da dolžnik dá kako garancijo za posojilo. — Gosp. Valenta nasvetuje, naj odbor dela na to, da dotični posestnik privoli v intabulacijo posojene vsote na svojo hišo in na svoje stroške, ako bi pa bilo uže preveč vknjiženih dolgov, naj se takoj posojilo odpové in denar varnejše naloži. — Gosp. Drenik dvomi, da bi dotični hišnik privolil v vknjiženje tega dolgá, da pa on sam prevzame poroštvo za ta denar. — Gosp. prvosedniku se ne zdi društvenim pravilom in interesu društva primerno, da bi blagajnik prevzel tako odgovornost na-se, in meni, naj se raji denar naloži tako, da se ni bati izgube in ne pride gospod blagajnik v kake sitnosti, zato naj bi gosp. Drenik blagovnil v 14 dnevih poskrbeti, da dobimo izposojene novce nazaj ali da nam dolžnik dá potrebno garancijo. — Gosp. Drenik obljubi, da bo vse to preskrbel in uže v prvi odborovi seji o tem poročal.

Gosp. Hlavka stavi predlog, naj bi se postavili po raznih okrajih poverjeniki, kateri bi skrbeli za pridobitev novih udov, posebno učitelji naj se naprosijo za ta posel. — Gosp. Drenik razkrije brezvspešnost nastavljanja poverjenikov, katerih je društvo v začetku mnogo imenovalo, toda le pri malokaterih našlo zaželeno podporo. Kar se pa tiče učiteljev, se je posebno v zadnjem času pokazalo, da se malo ali prav nič ne brigajo za „Glasbeno Matico“, ker med vsemi slovenskimi učitelji štejejo samo 14 udov v našem društvu. Da se pa agitira za „Glasbeno Matico“ tudi drugej, za to skrbijo naši vnanji odborniki. — Zbor konečno sklene, da se opusti nastavljanje poverjenikov.

Ker se ne oglasi nihče za kak drug posamezen navsét, imenuje prvosednik za pregledovalca računov g. Fr. Kadilnika in Kar. Žagarja in vabi skupščino k volitvi novega odbora. Izvoljeni so bili za Ljubljano gospodje: Franjo Ravnikar, prvosednik, Fr. Drenik, blagajnik, dr. K. Bleiweis, Fr. Hlavka, pater Angelik Hribar, Josip Majer, Josip Oblak, Andrej Praprotnik, Henrik Reichman, Srečko Stegnar, Vojteh Valenta in Dragotin Žagar, — za vnanje odbornike pa gospodje: Andrej Ditrih v Vipavi, Danilo Fajgelj v Tolminu, Franjo Gerbic v Cerknici, dr. Benj. Ipavec v Gradcu, Josip Miklošič v Mariboru, Josip Nollu v Milanu, Matija Šusteršič v Krškem, Matija Žvanut v Trstu.

Ko gosp. Žagar izreka še dosedanjim funkcijonarjem zabvalo za njihovo marljivo in skrbljivo delovanje, gosp. prvosednik zborovanje zaključil.

Slovstvene stvari.

„Zvon“ o novotarijah naše slovenščine.

Profesor Stritar je spregovoril v 10. listu „Zvonem“ o današnjih novotarijah besedo, za katero smo mu jako hvaležni in mu mora biti hvaležen vsak, komur je mar za pravi in zdravi razvoj slovenskega jezika, ne pa za tuje mu besede in one norčave oblike, kakor jih dandanes nahajamo v časnikih in knjigah. Prof. Stritarjev opomin za „rechtsum“ o novošegni pisavi je pa temveč „beseda o pravem času“, ki ne bode ostala klic vpijočega v puščavi, ker na eno stran ima ceno slavnega jezikoslovca, na drugo pa je lastni „confiteor“ pisatelja, ki javno pripoznava, da je sam grešil in v svet pošiljal novotarije, katerih so se poprijeli mnogi samo zato, ker so videli, da on tako piše. Res se moramo večkrat na glas smejeti, ko dobimo za „Novice“ spisov z mnogimi grdimi slovniškimi pogreški v roke, al — nij, nijso, močij, dnij in celó grmij, gorij in enake spake so vmes. — Da bi „Zvon“ podučil vsaj take pisatelje, ki so za poduk pripravni in se ne držijo trdovratno napák, povzeli smo v svoj list veči kos njegovega članka, tako-le se glaseči:

„Slovinci se ne moremo prečuditi, kako lepo se je razvil in očistil naš jezik v tako kratkem času. Vese limo se te čudovite izpremembe sami, in ponosno jo s perstom kažemo našim nasprotnikom, naj stermé o tolikem čudu, kateremu ni enakega v jezikov zgodovini; ako jim kanec zavisti kali in greni to sterjenje, nič ne dé! Sosebno naši jezikoslovci, pravi in ponarejeni, gledajo z veliko zadovoljnostjo to doveršeno delo svojega truda, svoje učenosti. Po prayici, vsa ta izprememba je za res njihovo delo! Človeku pri nas ni treba Metuzalemove starosti, da je sam doživel, sè svojimi očmi gledal ves ta razvoj. Prijazni bralec, ki imaš kakih štirideset let, zamisli se nazaj v svoja otročja leta, ko si na terdi klopi prvič napajal se posvetne učenosti; ali se ti ni godilo kakor meni? Kako napušno sem miloval priproste ženice, ki so molile na mašne bukovice, tiskane v starokopitni, okorni, barbarski bohoričici, s tistim dolgim, zakrivljeni palici podobnim „esom“, katerega ni najti v „Zvonovi“ tiskarni, da bi ga pred oči postavil svojim mladim bralcem, s tistim neukretnim sh in zh! Kaka sreča, da sem se rodil v novem, zlatem veku, ki nam je napočil z blaženo gajico!

Skoraj potem pride druga nova dōba, ki nam je prinesla krasni ega za iga in om za am. Kako smo mogli toliko časa mirno in zadovoljno živeti sè svojim črnim „kruham“ ter veseliti se „beliga“ dné! A kaj, svet si je zadovoljno ogenj kresal, dokler niso bile iznajdene „žvepljenke“ brez žvepla.

Nekoliko let potem tretja doba: vojska se je napovedala samoglasniku e pred „erom“; kaj nam je treba tega lenúba, ki še pravega določnega glasú ne dá iz sebe? Koliko drazege črnila, koliko še dražjega časa se je potratilo s to spako! Če jo terpé drugi narodi, njih škoda! Zakaj Nemeč ne piše „vrbessrn“ in Francoz „vaincr“ kakor bi bilo edino pametno! V tem smo Slovenci zares prekosili druge narode; da se nam svet smeje, to nič ne dé. Le po njem! Tistega e pred „erom“ ne terpimo; r korenjak je sam dovolj krepak, da mu ni treba naslombe: r je samoglasnik! to je naša najnovejša, epohalna iznajdba.

S tim tretjim napredkom se jaz nisem mogel sprijazniti, nepotreben se mi zdi, dà škodljiv! Mendá se ne motim, ako se mi zdi, da se od nekaj časa naš jezik mnogo terje govori, ker znano je, da pisava upliva

na izgovor. Tisti „samoglasni“ r se ni prej morebiti nikoder pri nas tako neprijetno terdo izgovarjal, kakor hervaški ali češki; zdaj si ga pa zlasti naše mlado „razumništvo“ posebno privošči; vsled tega se sploh blaglasje v jeziku pri nas bolj zanemarja. Zdi se mi, da ne terdim preveč, ako pravim, da je ta nesrečna novotarija nakopala mnogo neprijateljev našemu jeziku, narodnosti naši, in to tudi v verstah naših rojakov in še bolj naših rojakinj. Toda to samo mimo gredé. *)

Naš jezik ni imel miru in pokoja. Jezikoslovci — in pri nas je vsak tretji človek jezikoslovec — spravili so se nadenj; obdelovali so ga na vse kriplje in ugnjetali kakor testó, tako, da je imel skoraj vsako leto drugo lice; dobili smo tisti baš, stoperv in nego; nij, nej in ne; živienije, hiža, živalij itd. itd. Kakor kertje glist iskali so starih besed in oblik, in kar je kedó našel v svoji modrosti in učenosti, hitro na prodaj! In pisatelji — kedor bo prej! — vsi za njim. To je bil razvoj, to je bilo napredovanje! — kar je bilo še lani sveta resnica, to se je letos zamétalo. Uboga slovenščina je bila predmet, na katerem je vsak poskušal in izkazoval svojo učenost; z njo se je vse smelo kakor s podganami in privajenimi zajčki, katere imajo učenjaki za gerde „vivisekcije“. Drugi narodi so delovali in napredovali na slovstvenem, tehničnem, gospodarstvenem, političnem polji; mi siromaški Slovenci, ki nismo mogli v tem tekMOVATI z njimi, napeli smo vse svoje moči na jezik; drugi so imeli svoje nove ideje, iznajdbe, mi svoje vedno nove oblike in besede.

In kaj je vsemu temu nasledek? Da dandanes nimamo slovenskega jezika, enotnega slovenskega jezika. Dva časnika, dva pisatelja ne pišeta enako. Kaj pravim? isti pisatelj piše danes tako, jutri tako. Slovenski pisatelji ne pomislijo, da, če smo tudi Slovenci „jezikoslovski narod“ par excellence, vendar ni vsak, kedor bere, jezikoslovec. Kako moremo po pameti zahtevati, da naj se vsak človek vedno in vedno jezika uči? Komaj se je privadil te in te novoizkovanе besede, te nove oblike, že jo je izpodrinila druga!

Ali se toraj ustavljam napredovanju v jeziku, hočem li, da pišimo še danes, kakor se je pisalo pred tridesetimi leti? — Bog ne daj! Napredka, razvoja je treba povsod, tudi v našem jeziku. Trebiti je bilo treba iz njega, kar je očitno napačnega, gerde tuje besede nadomestovati z domačimi; čistiti je bilo treba jezik, gladiti in bogatiti; kovati je bilo treba tudi nove besede novim pojmom. Ali vse to je bilo treba delati polagoma, zmerno, s pametjo. Pri nas se je vse pre naglilo in jezik je predelaval, kedor je utegnil, vsak po svoji glavi, po svojih načelih, večkrat pa tudi brez načel.

Drugim očitam napake, ali se sam čistega čutim? Dà bi bilo tako! Tudi jaz nisem ostal vedno dosleden, zvest svojemu prepričanju. Dal sem se pregovoriti, poprijel sem se té in one novotarije proti svojim načelom, ker se mi je vedno in vedno očitalo, da sem starokopitnik, da je moja pisava preveč „kranjska“. Moja namera je bila in je še sedaj pisati tako, da me bode kar največ moči bralcev umelo, deržati se ljudske govornice, kolikor dopuščajo jezikovi zakoni. Zlasti sem gledal

*) O tem se pa nikakor ne moremo skladati z „Zvonom“. „Novice“ so r jele rabiti za samoglasnik, ko smo večkrat slišali, da slovenščine se učeči so versta izgovarjali za vaersta, germ za gaerm itd. Naj tu povemo resničen slučaj, ki kaže potrebo r^a samoglasnika. V Ljubljani je bil pred nekimi leti na velikem trgu imeniten čevljar, ki je imel na štacuni svoji napis J. Germ, a nihče ga ni imenoval Grm, ampak Gaerm je moral biti na veliko nevoljo svojo.

Vred.

na to, da naj se v mojem listu piše en jezik, kolikor moči pravilen, če tudi ne po najnovejši šegi: jezik slovenski, ne tista neslana mešanica iz slovenščine, nove in stare, iz hervaščine, ruščine in drugih slovanskih narečij skupaj znešena kakor sračje gajejzdo.

Dobro vem, da bodem s to svojo odkritoserčnostjo seršene razdražil; ali, gospoda moja, jaz se ne bojim zamere, in če sem se je kedaj ogibal, zdaj mi je žal.“

Politične stvari.

Federalizem za Avstrijo edina prava ustavna vladba.

Vsi časniki avstrijski bodi-si slovanski ali nemški, ki Avstriji želijo tak vladni temelj, da bi stalen bil in zadovolil vse narode, na vzunaj pa monarhijo delal enotno in močno, se uže mnogo let poganjajo za federalizem, žalibog — da brez vspeha. Unidan so „Historisch-polit. Blätter“ prinesli članek, ki isto idejo temeljito zgodovinsko razpravlja in ki se nam vredenzdi, da ga čitateljem našim priobčimo v spomin tega, kar so „Novice“ uže večkrat pretresale. To, kar je Schmerling pregrešil s tem, da je oktobersko diplomu presukal na februarško ustavo in s svojim malo modrim „wir können warten“ čakal Ogrov, da pridejo v državni zbor dunajski, ki pa niso prišli, marveč so prijatelja (Beusta) našli, da jim je stvaril dualizem, — to je tista nesrečna Pandorina pušica, iz katere v habsburgski monarhiji izvirajo vse tiste nezgode, katere kažejo, da ni več državne avstrijske skupnosti in se še sedanja tanka dualistična nitka utegne pretrgati. „Kräftigung der staatlichen Gemeinschaft, das soll die Parolle sein — dobro pravi der „Osten“ — nicht aber Schwächung derselben, wie dies die armseiligen Schlemihle einer zwischen Skene'schem Centralismus und Kopp'scher Personal-Union hin und herpendelnden Fraction in totaler Verkennung der Strömungen der Zeit zur Panacée wollen.“ Tako-le se v prevodu glasi članek „Hist. polit. Blätter“:

Avstrija ni enotna národna država, to je, ni država, v kateri bi izključno ali vsaj v večini živel le jeden národ, tudi ni država, v kateri bi imela prostor samo dva merodajna národa, nego je zmés narodnosti.

Federalizem tiči v krvi in v mesu avstrijskega državnega telesa; absolutizem ga je sicer nadomestil, a ne zatrl. Ko se je pokopal absolutizem, moral je federalizem z nova oživeti in tirjati svojih spjočih pravic. Absolutizem je odstranil stare pravice; oblasti je bilo to moči, — al ona ni mogla izbrisati spomina in sežgati starih pravnih listin. Krona se je stalno odpovedala absolutističnemu izvrševanju oblasti svoje in je menila, da vso škodo popravi, vse želje izpolni, vsa srca zadovolji, ako se poprime navadne šablone konstitucionalne. To pa je bila silna zmotujava, katera daje otožno spričevalo političnemu razumu Pillersdorffovemu, Doblhoffovemu, Stadionovemu in Schwarzenbergovemu. Da so nekoliko manj leni v mišljenji, mogli bi bili spoznati svétniki cesarjevi, da to, kar je najpriležnejše, ni najboljše, marveč da je v tem slučaju celó najslabše.

Dvadeset let prej, predno se je dovolila ustava, so se uže glasno izražali dvomi, je li habsburgska monarhija takošna, da se dá združiti z modèrnim konstitucionalizmom. Uže to je dajalo povod zrelejšemu premisleku. A komu je bilo do premišljevanja, postavilo se je poslopje ustavno — na peščena tla.

Še lažje je bilo si misliti razmero do národa ogerškega. Ker se je bilo posrečilo, zadušiti ondi ustajo, me-